

Ένα πνευματικό φυτώριο (Κωστής Μπαστιάς, Λογοτέχνης)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι αγρυπνίες τού Αγίου Ελισαίου σταθήκανε πνευματικό φυτώριο. Μέσα στο ταπεινό αυτό εκκλησάκι, στους Αγέρηδες, το ιδιωτικό, το ανύπαρκτο τώρα πια, αφού το γκρέμισε η σκαπάνη της οικονομικής σκοπιμότητας, ο Όσιος παπα-Νικόλας ο Πλανάς, ο Αλέξανδρος Παπα-διαμάντης, ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης και μία πλειάδα ταπεινών ορθοδόξων Χριστιανών, είχανε οργανώσει αυτές τις αγρυπνίες.

Λειτουργός ο ακούραστος ψάλτης ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, κι αριστερός ψάλτης ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης. Και γύρω τους ένα εκκλησίασμα από ταπεινούς Χριστιανούς, που δεν κουραζόντανε, ούτε από τις μακρυές ακολουθίες, ούτε από την αγρυπνία, ούτε από την ορθο-στασία. Ούτε τα βλέφαρά τους κλείνανε, ούτε τα γόνατά τους λυγίζανε.

Οι ταπεινοί αυτοί Χριστιανοί, ούτε συλλόγους είχανε σκαρώ-σει, ούτε λόγους βγάζανε, ούτε συχνάζανε στα γραφεία των εφημερίδων, απαιτώντας προ-σωπική προβολή και παινέματα των δημοσιογράφων, ούτε καλούσανε κανέναν ισχυρό να 'ρθη, να τους καμαρώση και να τους ενισχύση.

Δεν κάνανε κοινωνικό Χρι-στιανισμό, ούτε είχε ψηλώσει ο νους τους, ώστε να θέλουνε να βολέψουνε τα στραβά τού κό-σμου, σαν κείνους τους πιο θεόστραβους άπ' όλους, που παρασταίνουνε τον εκλεχτό τού Θεού, τον προωρισμένο ν' αποκαταστήση την δικαιοσύνη του, στον ξεστρατισμέ-νο κόσμο. Είτανε άνθρωποι απλοί, ταπεινοί Χριστιανοί, που πιστεύανε στον Θεάνθρωπο Χριστό, στη Παναγία Θεοτόκο και στους αγίους Του. Και πιστοί στο Λόγο Του, δεν νοιαζότανε για τα κρίματα των αλλωνών, αλλά για τα δικά τους. Κι' αυτές τις δικές τους πληγές πασχίζανε να επουλώσουνε με νηστείες, με προσευχή, με καθημερινή παρουσία στον Οίκο Του, μ' αδιάκοπο διάβασμα τού Λό-γου Του, τού Ευαγγελικού και των βίων των αγίων, που βρίσκανε μέσα στα συναξάρια.

Ούτε ο παπα-Νικόλας ο Πλανάς, ούτε ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ούτε ο Μωραϊτίδης, ούτε κανένας από κείνους, που αγρυπνούσανε στον Άγιο Ελισαίο, δεν σπαταλούσανε την ώρα της προσευχής, βγάζοντας λόγους, τάχα για να σώσουνε τους άλλους, ενώ στη ουσία αν το κάνανε δεν θα σώζανε κανέναν με τα λόγια, αλλά μονάχα θα προβάλλανε τον εαυτό τους.

Σαν γνήσιοι ορθόδοξοι είχανε αφήσει στους φραγκίζοντες και προτεσταντίζοντες τις ευσεβείς φλυαρίες και κείνοι ζούσανε την λειτουργική ζωή της Εκκλησίας, που είναι μυστήριο και κλείνει μέσα της όσα κανένα κήρυγμα δεν μπορεί να κλείσει. Γιατί όλα τα λέει η λειτουργία, το Λυχνικό, το Ψαλτήρι κι' η ορθόδοξη υμνογραφία. Όλα, πέρα για πέρα. Και τόσο πολύ, που και μία προσταφαίρεσι δεν είναι δυνατή και νοητή.

Ο παπα-Νικόλας ο Πλανάς στάθηκε η πιο ολοκληρωμένη λειτουργική έκφρασι μέσα στη ορθόδοξη Ελλάδα τού δεύτερου μισού τού περασμένου αιώνα και των πρώτων εικοσιπέντε χρόνων τού τωρινού. Λειτουργική στάθηκε ολάκερη η ζωή του. Ξη-μερώματα άρχιζε και μεσημέρι τελείωνε. Γιατί τάλεγε όλα, γιατί μνημόνευε εκατοντάδες νεκρούς και ζωντανούς. Και το εκκλησί-ασμα ούτε αβάσταχτες εύρισκε αυτές τις ακολουθίες, ούτε καταπονετικές, ούτε εμπόδιο στις δουλειές του. Φτωχοί και πολ-λοί μεροκαματιάρηδες ήτανε αυτοί που εκκλησιαζόντανε στον Άγιο Ελισαίο, ή στον Άγιο Γιάννη τον Κυνηγό, της οδού Βουλιαγ-μένης, όπου χρόνια λειτουργούσε ο παπα-Νικόλας ο Πλανάς. Άνθρωποι της ανάγκης, θεόφτωχοι, κοπιώντες και πεφορτισμένοι. Κι' όμως δεν κουραζόντανε για ένα και μόνο λόγο: Δεν ήτανε ξένοι προς τα μυστήρια και τις ακολουθίες. Τις διαβάζανε, ξέρανε όλα άπ' έξω και γευότανε τη λειτουργία ή τις ακολουθίες των αγρυπνιών, όταν τις τελούσε ένας ιερέας ταπεινός και καθαρός την καρδιά. Αυτός ο κόσμος

γευότανε όσα έλεγε ο λει-τουργός όσα ψέλνανε οι ψαλτάδες. Τα σιγόλεγε και τα σιγόψελνε και το εκκλησίασμα και κάθε λέξη και κάθε φράση και κάθε μουσικός φθόγγος ήτανε βίωμα. Δεν ακούγανε λόγια αδιάφορα γι' αυτούς ή μουσική κοσμική ή εικόνες φράγκικες, θεατρικές και γλυκανάλατες. Ο,τι ακούγανε σκορπούσε γαλήνη στη ψυχή και στο πνεύμα τους και τα μάτια τους δεχότανε σαν ίαμα τ' άγια εικονί-σματα της βυζαντινής αγιογραφίας. Όξω και μακριά άπ' τη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας, δεν βρίσκανε ούτε λύτρωση, ούτε ανάπαυση. Ο πόθος τους για χριστιανική δικαιοσύνη, όπως το βλέπουμε τόσες φορές στο έργο τού Παπαδιαμάντη και τού Μωραϊτίδη, δεν έκρυψε ποτέ την οργή της εκδίκησης. Η αγάπη που τους θέρμαινε δεν ήτανε η ανήσυχη κι' εναγώνια αγάπη τού κόσμου, αλλά η ατάραχη και ειρηνική αγάπη τού Χριστού.

Αυτοί οι επιζώντες, όπως και μερικοί άλλοι, καθώς και κείνοι που κοιμηθήκανε εν Κυρίω από τους αγρυπνητές τού προφήτη Ελισαίου, ξέρουνε πως η λογική τού κόσμου δεν έχει θέση στο χριστιανικό περίβολο, όπως δεν έχει θέση κι' η μεθοδολογία τού κόσμου. Γιατί αυτά κρίνοντάς τα με τα μέτρα τους και βλέποντάς τα με τα κοντόθωρα μάτια τους δεν μπορούνε να καταλάβουνε πως ο Χριστιανισμός είναι η πιο μεγάλη περιπέτεια, η πιο μεγάλη υπερβολή και το πιο απίστευτο άπ' όλα τα πιο απίστευτα τού κόσμου. Για τούτο κι' η λειτουργική ζωή της Εκκλησίας είναι η ορθοδοξία ανόθευτη άπ' όλες τις κοσμικόφρονες επιδράσεις τού δυτικού κόσμου.

Από την εφημερίδα Η Βραδυνή, της 8ης Ιουνίου 1960